

vilde, til en foreløbig Behandling under selve Finantsloven —, end at slutte sig til dette Lovforslag. Det er altsaa for at komme til denne Behandling overeensstemmende med hvad Finantsudvalget har formeent om denne Sag, at jeg har stillet nærværende Vædringsforslag. Jeg har fuldkommen følt, at der er en stor Uovereensstemmelse imellem et saa indgribende Vædringsforslag og en Lov, der forøvrigt har en saa ringe Betydning, og jeg har derfor heller ikke gjort mig noget stort Haab om, at det skulde kunne gaae igjennem i denne Skikkelse og paa dette Sted, men, skulde det nogenstunde og snart komme til en Afgjorelse og en visselig Afgjorelse, saa troer jeg, at Thinget maa tage Initiativet med at omtale Sagen. Der er nemlig allerede trukket saa lang Tid hen med denne Sag, og vi have i Finantsudvalget og under andre Omstændigheder hørt saa forskjellige Paastande denne Sag angaaende, at det er paa Tiden at imødegaae dem. Vi have hørt det som hertilands under Omstændigheder af denne Art maa forstrække allermeest, vi have hørt, at der skulde nedsettes en Commission til Undersøgelse om, hvad Frederiksværk skulde bringes til. Denne Commission, som i visse Maader ved sin store Sagskundskab har en stor Gensidighed, idet den, efter hvad Nyttet siger, er sammensat af Folk, som kunne synes meget interesserede i at beholde Fabrikken, ikke fordi de ledes af personligt Dunst om nogen Fordeel, men fordi de ere besjælede af den Art Kjærlighed, man altid føler til hvad man er vant til at færdes med, denne Commission, siger jeg, medfører den Fare, som der altid medfølger, naar der, uden at en Sag har været omtalt iforveien, paa eengang kommer et Forslag støttet paa en Commissions Betænkning frem fra Regjeringen, som Rigsdagen derefter skal udtale sig over, og som en Følge heraf kommer til at udtale sig over med mindre Kraft og Styrke, end Tilfældet vilde være, naar den allerede iforveien har søgt at skaffe sig noget Fodsætte. Man vil see af selve Vædringsforslaget, at det, der her er Spørgsmaal om, er ikke Krudtværket, men de andre større Værksteder, som drives for offentlig Regning. De Værksteder, som drives for privat Regning, ere allerede tildeels solgte og

blive solgte efterhaanden som Omstændighederne medføre det, men de offentlige Værksteder vedblive at drives for Statens Regning. Der har, saalænge som de vanskelige Krigsforhold stode paa, været en ikke ringe Anledning til at beholde Værksteder som vare i Gang med at arbejde for Staten, men nu, da dette ikke mere er tilfælde, saa er det vigtigt at faae just disse Værksteder til at høre op, thi ellers vil Staten efterhaanden komme til at arbejde for Værkstederne, det vil sige, man vilde hvert Aar søge at udfinde, om der ikke var Noget, som man kunde søge at tilvirke i disse Værksteder, for at de dog kunde have Noget at bestille. Det er det, man skal søge at undgaae, og det vil man bedst undgaae ved at bringe dem til Salg. Spørgsmaalet vil altsaa stille sig saaledes: Kunne de Gjenstande, som tilvirkes i disse Værksteder, for Statens Regning til Statens Brug, til samme Priis og af samme Veffaffenhed, skaffes tilveie i andre, og navnlig private, Værksteder? Jeg har i mit Liv haft en rig Erfaring i denne Henseende, thi jeg har været med at bringe de Frederiksværkste Værksteder i Gang, for at overtage de Fabrikationsgjenstande for Staten, som der nu sammefteds fabrikeres, og jeg har en fuldkommen Overbevissning om, at med den samme Omhyggelighed og Flid, anvendt paa at sætte private Værksteder i Gang, vil man naae det Samme. Bevist derfor ligger deri, at, da disse Arbejder for Hæren begyndte igjen at sættes i Gang paa Frederiksværk, hvor de vare gaaet istaa i en lang Række af Aar, da var det, naar jeg undtager Støbegodset, ikke i Statens Værksteder de vanskelige Ting, som bleve fabrikerede for Staten, der bleve udførte sammefteds, men i private Værksteder, og Frederiksværk og dets Bestyrelse havde ikke Andet at gjøre, end at være Mellemmand, Mellemmand paa den Maade, at den maatte, ved at vejlede de private Værksteder, hjælpe dem paa Gled i mange Retninger, skaffe dem til at kunne udføre og udføre med Dygtighed til en taalelig Priis det, der blev forlangt af dem. Denne Opgave blev løst i de private Værksteder til den allerstørste Tilfredshed. Først efterat et af de offentlige Værksteder var udsolgt til et andet Formaal, nemlig til at gjøre